

PLEJEHÅNDBOG

for Ringsted-Sorø Provstis kirkegårde

Hvorfor en plejehåndbog?

INDHOLD	side
Hvorfor en plejehåndbog?	2
Status - plejen i dag	
Forbedret plejestyring	
Fra plejehåndbog til plejeplan	4
A. Kortlægning, registrering	
B. Mål	
C. Plejebeskrivelse	
Kom godt i gang - ABC	
Oversigt over arealtyper og elementer	6
Gravsteder	
Fællesanlæg & fællesarealer	
Arealtyper og elementbeskrivelser	7
Gravsteder. Græs. Blomster.	
Buske. Hæk og hegn. Træer.	
Materialer. Service og renhold	
Efterskrift	16
Ordlister	16
Kilder	16

Plejehåndbogen er tænkt som udgangspunkt for arbejdet med plejeplaner for kirkegårde. En plejeplan indeholder kirkegårds-kort, plejemål og plejebeskrivelse.

Formålet er at tydeliggøre den arbejdsindsats, der er nødvendig for at nå et ønsket mål for pleje af gravsteder og pleje af kirkegårdens fællesarealer.

Plejeplanen anvendes ved tilrettelæggelse af plejearbejdet og som grundlag for samarbejde og information af kirkegårdens brugere.

Status - plejen i dag

Mange kirkegårde plejes i overensstemmelse med traditioner, som graver og menighedsråd henholder sig til, når driften kommer på tale. Når der skal ansættes en ny graver skal anlægget måles op af hensyn til normeringen, men derudover kommer plejen ofte kun på tale, hvis der kommer klager eller specifikke ønsker fra brugerne. Nogle få af de større kirkegårde anvender systematiske beskrivelser af plej opgaven og fastlægger desuden standarder, som mål for plejen.

Plejehåndbogen er udarbejdet af kirkegårdskonsulent, landskabsarkitekt mdl Susanne Guldager i samarbejde med provst Peter Fischer-Møller. Tine Kornbeck Bøgh har stået for den grafiske tilrettelæggelse.

Denne plejehåndbog kan anvendes som grundlag for drøftelser af plejen og de valg, der skal træffes, når man har besluttet sig for at udarbejde en plejeplan med systematiske beskrivelser af plejen for den enkelte kirkegård.

Forbedret plejestyring

Et kirkegårdskort kan bidrage til at skabe overblik over driftsopgaven. Med udgangspunkt i kortet kan kirkegårdsanlægget opdeles i gravstedsarealer og fællesarealer.

Gravstederne er centrale og plejes, hvis de er i brug, i henhold til en aftale med gravstedsindehaverne. Fællesarealer er fællesanlæg, ledige og bevaringsværdige gravsteder, pladser, stier samt karaktergivende elementer af betydning for helheden. Fx. træer, hække og hegn.

Plejen af gravstederne styres i høj grad af traditioner og efter aftale med gravstedsindehaverne, medens plejen af fællesarealerne er et fælles ansvar. Plejen styres bedst ud fra bevidste valg med udgangspunkt i fastlagte mål og standarder og i den økonomi, der er til rådighed.

Mål for anlægget som helhed kan være plejemål eller udviklingsmål, hvor langsigtede retningslinier for pleje og forandringer af kirkegårdsanlæggets indretning, anvendelse eller drift fastlægges. Hvor det er hensigtsmæssigt, kan kirkegården deles op i afdelinger med hver sine pleje- eller udviklingsmål. Det vil afhænge af kirkegårdens størrelse og af de historiske forhold.

Med udgangspunkt i plejemålene, fastlægges plejen mere detaljeret ved valg af elementer inden for de arealtyper kirkegården består af. Inden for hver arealtype er det muligt at differentiere plejen ved valget mellem de forskellige elementer. F.eks. er der forskel i plejen afhængigt af om man indenfor arealtypen 'hæk og hegn' vælger elementet 'klippet hæk' eller elementet 'fritvoksende hæk'. Valg af element er også knyttet til æstetiske og praktiske forhold samt økonomiske muligheder i den daglige drift.

De konkrete plejeopgaver beskrives under elementerne. Standardplejen kan uddybes med korte vejledende beskrivelser af konkrete plejetiltag. Supplerende pleje kan tilføjes efter behov.

Råder man over et detaljeret kirkegårdskort, kan størrelse og/eller mængde af de valgte elementer beregnes. Derved kan plejeopgavens omfang tydeliggøres.

Plejeplanens indhold og opbygning beskrives i det følgende.

A. Kortlægning og registrering

Et godt udgangspunkt for plejeplanen er kirkegårdskortet, der viser kirkegårdens aktuelle disponering med gravsteder, fællesarealer og stianlæg mm. Kirkegårdskortet kan danne udgangspunkt for opdelingen i arealtyper og elementer og hvis kortet er digitaliseret, kan der laves arealberegninger. Arealtyper og elementer er sammen med arealberegningerne grundlaget for vurdering af den arbejdsindsats, der skal lægges i plejen af kirkegården som helhed.

På baggrund af registrering kan særlige forhold, bevaringsværdige træk og karakteristisk beplantning af betydning for plejeindsatsen beskrives og evt. påføres kirkegårdskortet.

Dette kan fx. være:

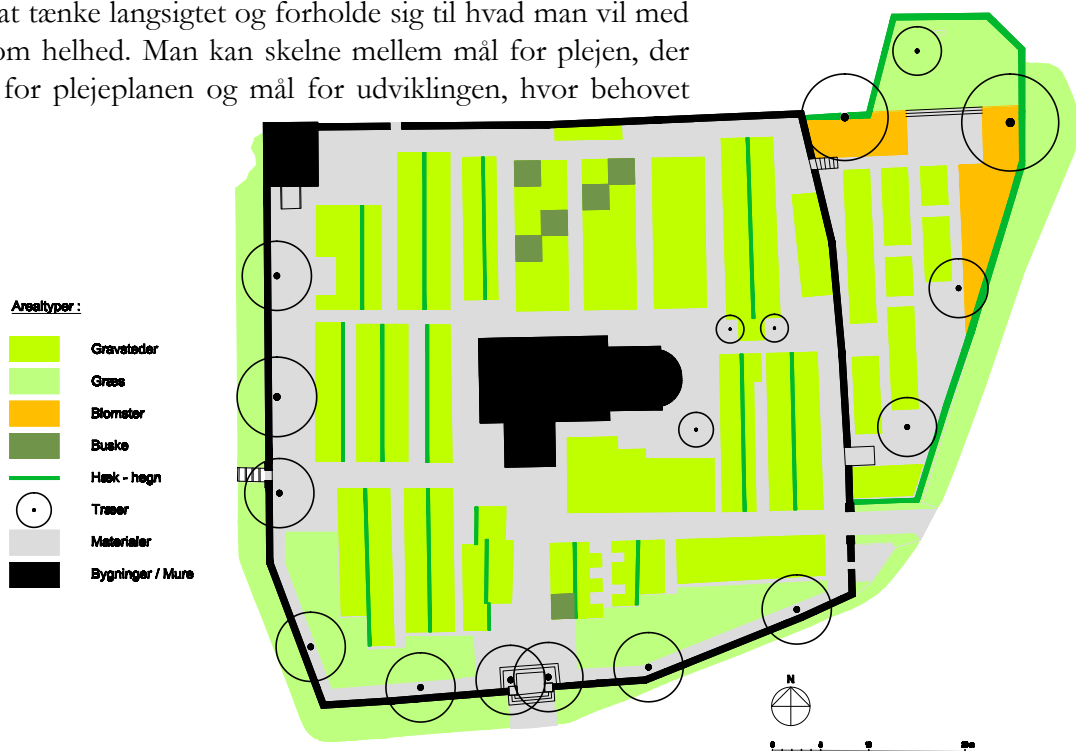
- smalle gange, som begrænser brug af maskiner
- skrånende terræn, trapper mm som vanskeliggør kørsel
- særlige jordbundsforhold, som kræver specielle forholdsregler ved jordarbejde og planteetablering mm.
- særlige klimaforhold
- ældre bevaringsværdige træer, som kræver særlig opmærksomhed mm.

Desuden kan arealer, der hører til det kirkelige anlæg, men er placeret uden for kirkegården, indgå i kirkegårdspersonalets arbejde. Det er f.eks. kirkens parkeringsplads, kirkegårdens materialedpot, præstegårdens græsarealer og tilsvarende. Plejehåndbogen kan også anvendes til at beskrive den ønskede pleje af disse arealer.

B. Mål

Det er vigtigt at tænke langsigtet og forholde sig til hvad man vil med kirkegården som helhed. Man kan skelne mellem mål for plejen, der er grundlaget for plejeplanen og mål for udviklingen, hvor behovet

Eksempel på kirkegårdskort opdelt i arealtyper

for omlægninger eller for at lade nogle afdelinger overgå til ekstensiv pleje er blandt emnerne. Der kan også være spørgsmål om fornyelse af kirkegårdens træer eller etablering af faste belægningsplaner af hensyn til gangbesværede. Det er vigtigt at skelne mellem plejeplan og udviklingsplan.

I denne håndbog er plejen i fokus og de mål der er behov for at diskutere i den forbindelse, er de mål, som kirkegårdens personale skal have sig for øje i det daglige plejearbejde.

C. Plejebeskrivelse - arealtyper, valg af elementer

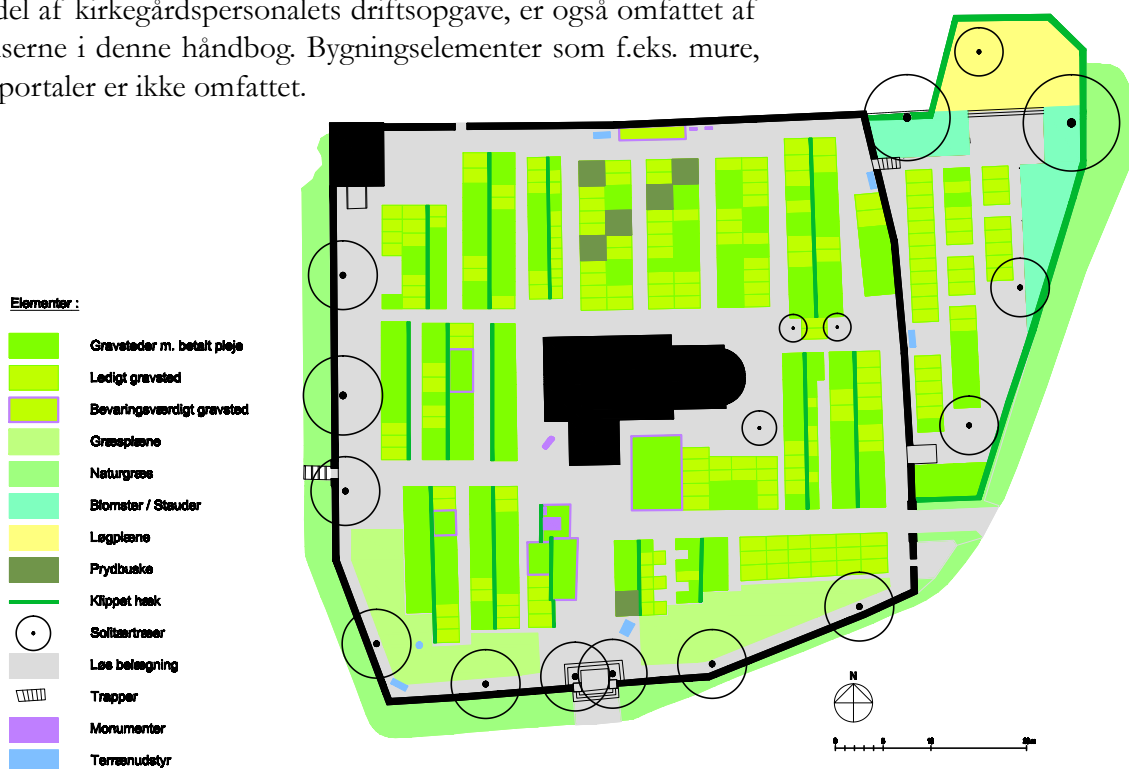
Når man skal beskrive plejen, starter man med at opdele kirkegårdsanlægget i arealtyper, jvf. eksemplet på side 4. Indenfor hver arealtype er der valgmuligheder med hensyn til det ønskede udtryk eller den ønskede standard. Valget mellem de forskellige elementer, der beskriver plejemål og -indsats udtrykker den ønskede plejestandard.

Oversigten over arealtyper og elementer dækker de almindelige plejeopgaver på kirkegårde, men for at beskrive særlige ønsker og forhold kan der være behov for at supplere disse valgmuligheder på den enkelte kirkegård. De særlige forhold klarlægges gennem registrering og i arbejdet med målsætning og elementbeskrivelser.

Elementer på kirkegårde knytter sig til gravsteder, fællesanlæg og fællesarealer, men er også service- og renholdelsesopgaver.

Foruden grønne elementer, der kræver pleje, findes arealtypen materialer, der omfatter belægningsplaner og udstyr, der kræver vedligeholdelse. Gravsteder består af flere forskellige elementer og betegnes som sammensatte elementer. Service og renhold, som almindeligvis udføres som en del af kirkegårdspersonalets driftsopgave, er også omfattet af beskrivelserne i denne håndbog. Bygningslementer som f.eks. mure, låger og portaler er ikke omfattet.

Eksempel på kirkegårdskort opdelt i elementer

Kom godt i gang - ABC

Ideelt set består plejeplanen af et kirkegårdskort med arealtyper, en målsætning for kirkegården samt plejebeskrivelser for de enkelte elementer.

A. Hvad har vi? Brug kirkegårdskortet til at markere arealtyper, særlige karaktertræk og bevaringsværdier. Suppler evt. kortet med en beskrivelse af de særlige forhold.

B. Hvad vil vi? Lav en målsætning for kirkegården som helhed og for hvordan delområderne skal fremstå.

C. Hvordan gør vi? For hver arealtype vælges elementer, som beskriver plejeopgaven i overensstemmelse med målsætningen. Brug elementbeskrivelserne fra de følgende sider som grundlag og suppler, hvis der er særlige forhold på kirkegården. Vis de valgte elementer på kirkegårdskortet.

Oversigt over arealtyper og elementer:

GRAVSTEDER:

Gravsteder

- Gravsted med betalt pleje
- Ledigt gravsted
- Bevaringsværdigt gravsted

FÆLLESANLÆG & FÆLLESAREALER:

Græs

- Græsplæne
- Naturgræs
- Løgplæne

Blomster

- Roser
- Stauder
- Sommerblomster
- Løgvækster

Buske

- Prydbuske
- Busket
- Bunddækkende buske
- Krat

Hæk og hegn

- Klippet hæk
- Fritvoksende hæk
- Hegn
- Stendiger

Træer

- Solitärtræer
- Trærække
- Allé
- Trægruppe
- Lund
- Skov

Materialer

- Faste belægninger
- Løse belægninger
- Trapper
- Støttemure
- Monumenter
- Gravminder
- Terrænudstyr

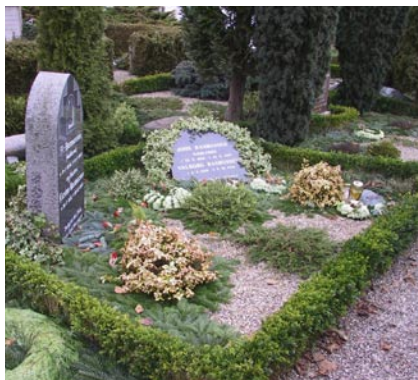
Service og renhold

- Renholdelse for ffald
- Snerydning og grusning
- Anden service

GRAVSTEDER

Et gravsted indrettes efter de pårørendes ønske og i overensstemmelse med kirkegårdsvedtægtens bestemmelser. Gravstedet skal desuden tilpasses de målsætninger, der er gældende for det område, hvor gravstedet er beliggende. Gravsteder er sammensatte elementer, hvis pleje omfatter gravstedets beplantning, materialer og renholdelse. Pleje af hække og kanter, der afgrænser gravstedet, beskrives under fællesanlæg og fællesarealer. Gravsteder kan plejes af de pårørende.

• Gravsted med betalt pleje

Gravsteder med betalt pleje plejes af kirkegårdens personale efter nærmere aftale. Gravstederne skal fremstå ordentlige og velplejede. Som en del af plejen kan der laves aftaler om pyntning til højtider og efter årstiden.

Vejledende pleje: Fjernelse af uønsket vegetation, udgåede eller visne planter hver 2. uge i vækstperioden. Beskæring af buske og småtræer en gang årligt for at tilpasse vækst og form. Opretning efter jordsætning. Renholdelse af monument og fjernelse af affald efter behov.

Pyntning: Inden udplantning af forårs- og sommerblomster løsnes jorden i plantebedet og der tilføres spagnum/kompost. Efter plantning vandes 2 gange. Forårsblomster fjernes i begyndelsen af juni måned og sommerblomster inden grandækning. Ved grandækning fjernes visne blade inden pyntningen. Gravstedet dækkes helt eller delvis efter aftale. Granpynten fjernes om foråret og jorden rives.

• Ledigt gravsted

Ledige gravsteder er gravsteder, hvor fredningstiden er udløbet eller gravsteder, der ikke er taget i brug. Fælles for disse er, at plejen er kirkegårdens ansvar. Gravstedet skal bidrage positivt i forhold til de målsætninger, der er gældende for kirkegården og det delområde, hvor gravstedet er beliggende. Gravstedet kan eventuelt tilplantes med buske, eller stauder.

Vejledende pleje: Gravstedet plejes som en del af de grønne fælles arealer.

Gravstedet renholdes, men pyntes ikke.

• Bevaringsværdigt gravsted

Gravsteder, der er udpeget som bevaringsværdige, er lokal- eller kulturhistoriske elementer. Disse gravsteder skal plejes efter foreliggende forskrifter, som en del af kulturarven. Gravstedets indretning og samspillet mellem beplantning og gravstedets monumenter, gitre etc. skal gøres til genstand for stor omhyggelighed. Plejen sigter mod bevaring ved opretholdelse af status quo eller tilbageføring. Museumsfolk og kunsthistorikere med særlig ekspertise kan inddrages.

GRÆS

• Græsplæne

Kirkegårdens græsplæner fremstår som præcise, grønne flader. Færdsel på græsset er begrænset. Græsplæner findes på fællesarealer, fællesgrave samt ledige eller nedlagte gravstedsområder.

Plejestandard: Græsset skal være tæt, sammenhængende og i vækst.

Max. højde: 8 cm / 4,5 cm klippehøjde. Der må ikke forekomme afklip i klumper og hjulspor efter slåning. Der accepteres indslag af anden flora. Kanter skal være skarpt afstukne mod elementerne: blomsterbede, prydbuske og bunddækkende buske, klippet hæk, faste og løse belægninger, trapper, mure og diger. Større nedfaldne grene samt større samlinger af løv og kviste fjernes.

Supplerende pleje: Ukrudtsbekæmpelse (ved mos kalkes/gødes, øvrigt uønsket ukrudt stikkes/slås). Eftersåning.

• Naturgræs

Naturgræs er højt græs med begrænset indslag af anden flora. Det anvendes hvor man ønsker et ensartet udtryk med en lille plejeindsats, fx. skråninger, ikke ibrugtagne gravområder, rabatter, grøfter m.v.

Plejestandard: Græsset må ikke være højere end 20 cm.

Vejledende pleje: Slåning 3-6 gange årligt afhængigt af jordens næringsgrad.

• Løgplæne

Løgplæner findes på udvalgte græsarealer, hvor man ønsker en særlig virkning i forårsmånederne.

Plejestandard: Løgplænen skal holdes som græsplæne, når blomster og blade er nedvisnet naturligt.

Supplerende pleje: Der suppleres med løg efter behov, for at opnå den ønskede virkning.

BLOMSTER

- Roser
- Stauder
- Sommerblomster
- Løgvækster

Blomster tilføjer kirkegården farve- og årstidsvariation og kan bruges i bede og som bunddække. Løgvækster kan desuden bruges under træer og buske.

Plejestandard: Planterne skal fremtræde frodige og veludviklede. Visne blomster, gamle stængler og frøstande må ikke skæmme helheden under opvækst- og hovedblomstringsfasen. Planter, der ikke har den fornødne styrke, opbindes. Synligt rodukrukt må ikke forekomme og synligt frøukrukt må ikke sætte frø. Den synlige jord skal være løs og uden skorper. Afklip må ikke forefindes.

Roser: årsskud skal bryde fra grene i lav højde. Sommerblomster: plantebede etableres efter planteplan. Løgvækster: må ikke slås eller klippes ned før de er visnet.

Vejledende pleje: Ukrudtsbekæmpelse og kultivering 6-8 gange årligt. Afpudsning af stauder og løgvækster 1-2 gange, roser 4 gange, sommerblomster 8 gange. Beskæring/klipning af roser og stauder 1-2 gange årligt efter art. Gødskning 1 gang årligt.

Råd vedr. plantevalg: Vælg tørketålende sommerblomster, der ikke frøspreder sig. Vælg stauder, som ikke spreder sig ved rodskud.

BUSKE

- Prydbuske
- Busket
- Bunddækkende buske

Buske anvendes: solitært som prydbuske, i grupper som busket, som bund- eller fladedækkende buske. Frodige buske har prydværdi, kan afgrænse, skabe rum og dække flader.

Plejestandard: Elementet skal være frodigt og veludviklet. Elementet må ikke genere anden beplantning eller færdsel. Synligt rodukruddt må ikke forekomme og synligt frøukruddt må ikke sætte frø. Den synlige jord skal være løs og uden skorper.

Vejledende pleje: Beskæring af hensyn til størrelse, frirum, blomstring, foryngelse og vækstform 1-2 gange årligt. Rydning af træopvækst 2 gange årligt. Ukrudtsbekæmpelse 6 gange årligt. Jorddækning med flis/bunddækkende planter. Efterplantning.

- Krat

Krat er plantninger af buske og træer i flader, der skaber rum, afgrænser eller giver læ. Elementet findes typisk som afskærmningsplantning.

Plejestandard: Krattet skal være frodigt og veludviklet. Krattet må ikke genere færdsel. Krattets kant friholdes for høje urter og afskærne grene mod elementerne græs og belægninger.

Vejledende pleje: Beskæring af hensyn til størrelse og frirum 1 gang årligt. Rydning af uønsket træopvækst. Udtynding af hensyn til helhed og formål. Ukrudtsbekæmpelse af aggressivt ukrudt 6 gange årligt.

HÆK & HEGN

- Klippet hæk

En klippet hæk er en tæt, ensartet plantning i en eller flere rækker, der skaber rum, deler, afgrænser eller indrammer. Klippede hække skal fremstå som præcise former. På kirkegården anvendes klippede hække til gravstedshække og ryghække samt til indramning af gravrum.

Plejestandard: Hækken skal fremtræde frodig og veludviklet. Hækken skal være tæt. Form i henhold til målsætning (beskrivelse/tegning). Synligt rodukruddt må ikke forekomme og synligt frøukruddt må ikke sætte frø. Større afklip må ikke forefindes.

Vejledende pleje: Klipping 1 gang. Ukrudtsbekæmpelse hver 2. uge i vækstsæsonen. Gødskning (fx. thuja 1 gang årligt, buksbom hvert 2. forår). Efterplantning.

• Fritvoksende hæk

En fritvoksende hæk er en frodig plantning på række, der har prydværdi, skaber rum, deler, afgrænser eller indrammer.

Plejestandard: Hækken skal være frodig og veludviklet. Hækken må ikke genere anden beplantning eller færdsel. Synligt rodokrudt må ikke forekomme og synligt frøokrudt må ikke sætte frø. Den synlige jord skal være løs og uden skorper.

Vejledende pleje: Beskæring af hensyn til størrelse, frirum, blomstring, foryngelse og vækstform 1-2 gange årligt. Rydning af træopvækst 2 gange årligt. Ukrudtsbekæmpelse 6 gange årligt. Jorddækning med flis/bunddækkende planter. Efterplantning.

• Hegn

Hegn er plantninger af buske og træer i rækker, der skaber rum, afgrænser eller giver læ. Elementet findes typisk som afskærmningsplantning.

Plejestandard: Hegnet skal være frodigt og veludviklet. Hegnet må ikke genere færdsel. Hegnets kant friholdes for høje urter og afskårne grene mod elementerne græs og belægninger.

Vejledende pleje: Beskæring af hensyn til størrelse og frirum 1 gang årligt. Rydning af uønsket træopvækst. Udtynding af hensyn til helheden og formål. Ukrudtsbekæmpelse af aggressivt ukrudt 6 gange årligt.

• Stendiger

Stendiger er typisk opbygget af marksten eller kvadersten som 1- eller 2-sidede diger med græstørv på digekronen. Vedligeholdelsen sigter mod, at stendiget 'til enhver tid udgør et forsvarligt hegn omkring kirkegården og er til pryd for denne' (*). Kemisk ukrudtsbekæmpelse må ikke finde sted på dige og digefod. Nye træer plantes mindst 1 m fra gærdet.

Plejestandard: Stengærdet skal være i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og uden nedbrydende vegetation.

Vejledende pleje: Sikkerhedsmæssig forsvarlig stand vurderes 2 gange årligt. Slåning af digekronen 1 gang sidst i august. Græs og urter ved digefod må ikke fjernes. Opvækst af buske og træer fjernes. Nedfaldne sten lægges på plads i diget.

Supplerende pleje: Oprettning af dele af diger skal ske ved genbrug af materialer. Ukrudtsbekæmpelse af aggressive urter skal ske manuelt.

*) *Cirkulære om vedligeholdelse og opsætning af stengærder. Kirkeministeriet 9. april 1965.*

TRÆER

- Solitærtræ
- Trærække
- Allé
- Trægruppe

Fritvoksende eller formede træer anvendes: solitært som fritstående træ, i rækker som trærække og allé eller som trægruppe. Træer danner rum, markerer linier og giver kirkegården karakter og ro. Plejen er afhængig af træets funktion, placering, den ønskede form, alder, art og vækstforhold. Arealet omkring træet plejes i overensstemmelse med det aktuelle element.

Plejestandard: Træerne skal være frodige og veludviklede. Træerne skal være i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og ikke genere færdsel. Forvedede vandris på stammebasis må ikke forefindes. Formen udvikles gennem plejen i henhold til målsætning (beskrivelse/tegning).

Vejledende pleje: Vandris på stammebasis fjernes 3 gange årligt på lind, eller efter behov. Beskæring af hensyn til form, frirum og opstamning til 2 m 1 gang årligt. Beskæring for gennemgående stamme og af krydsende grene årligt i etableringsfasen. Sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og kronereduktion vurderes hvert 2. år. Afskårne grene fjernes.

- Lund
- Skov

Lund og skov er træplantninger, der giver en rumlig oplevelse såvel indefra som udefra. Bunden kan være åben med høje urter eller mere lukket med buske. Lunden er generelt mindre og mere lysåben end skoven. Plejen afhænger af målsætning, alder og voksested.

Plejestandard: Træerne skal være frodige og veludviklede. Træerne må ikke genere færdsel.

Vejledende pleje: Beskæring af hensyn til frirum 1 gang årligt. Udrensningshugst af uønsket træopvækst 1 gang årligt. Tynding for at sikre bestandstræer og foryngelse vurderes 1 gang årligt. Beskæring/rydning af underskov foretages af hensyn til helheden. Ukrudstbekæmpelse af aggressivt ukrudt 4 gange årligt.

MATERIALER

• Faste belægninger

Faste belægninger anvendes til færdsel og ophold. De kan være af asfalt, granit, brolægning, betonsten eller klinker. Vedligeholdelsen sikrer at belægningen er i sikkerhedsmæssig forvarlig stand, ødelagte materialer udskiftes og at ujævnheder oprettes.

Plejestandard: Synligt rod ukrudt må ikke forekomme og synligt frø ukrudt må ikke sætte frø. Belægningen skal være uden mos og alger. Større samlinger af løv fjernes.

Vejledende pleje: Ukrudtsbekæmpelse 10-15 gange årligt ved brænding. Fejning 2 gange månedligt. Blæsning efter behov ved løvfald.

Supplerende pleje: Opretning/udskiftning/fugning/algebekæmpelse vurderes årligt.

• Løse belægninger

Løse belægninger anvendes til færdsel og ophold. De kan være af perlesten, grus, jord eller flis. Vedligeholdelsen sikrer at belægningen fremstår plejet og i sikkerhedsmæssig forvarlig stand.

Plejestandard: Toplaget skal være jævnt fordelt. Perlesten skal fremstå revet. Synligt rod ukrudt må ikke forekomme og synligt frø ukrudt må ikke sætte frø. Større samlinger af løv fjernes.

Vejledende pleje: Ukrudtsbekæmpelse 10-15 gange årligt ved brænding, rod ukrudt stikkes 3-5 gange årligt. Overslæbning/rivning 1 gang ugentligt. Blæsning efter behov ved løvfald.

Supplerende pleje: Opretning/udlægning af top lag 1 gang årligt.

• Trapper, støttemure

Trapper og støttemure er bygværker eller belægninger med terrænspring. Vedligeholdelsen sikrer at trappen eller støttemuren er i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og ødelagte materialer udskiftes.

Plejestandard: Synligt rod ukrudt må ikke forekomme og synligt frø ukrudt må ikke sætte frø. Større samlinger af løv må ikke forekomme.

Trapper med faste belægninger: belægningen skal være uden mos og alger.

Trapper med løse belægninger: top laget skal være jævnt fordelt.

Vejledende pleje: Ukrudtsbekæmpelse 10-15 gange årligt ved brænding. Fejning af trapper med faste belægninger 1 gang månedligt. Rivning 1 gang ugentligt af trapper med løse belægninger.

Supplerende pleje: Opretning/udskiftning/fugning/algebekæmpelse/udlægning af top lag vurderes årligt.

• **Monumenter, gravminder**

Pleje af kirkegårdens monumenter i fællesanlæg og lapidarier skal primært sikre, at de er i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og at disse fremstår renholdt på en for stedet passende måde.

Plejestandard: Monumenter skal være i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand. Monumenter skal fremstå renholdt for løst snavs, alger og mos.

Vejledende pleje: Sikkerhedsmæssig forsvarlig stand vurderes 1 gange årligt. Løst snavs og mos børstes af 2 gange årligt. Algebekæmpelse vurderes 1 gang årligt.

Supplerende pleje: Opretning.

• **Terrænudstyr: bænke, affaldsbeholdere, redskabsstativer o.a.**

Terrænudstyr på kirkegårdens fællesarealer kan være løst eller fastgjort. Det kan f.eks. være bænke, affaldsbeholdere, vandposter, vandkander, låger, skilte, lamper, cykelstativer, trådhegn, flagstænger, vandbassiner. Vedligeholdelsen sigter mod, at terrænudstyret er i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand, fungerer og fremstår renholdt.

Plejestandard: Terrænudstyr skal altid være i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand og fungere. Bænke, affaldsbeholdere og skilte skal fremstå renholdt.

Vejledende pleje: Rengøring ved aftørring af affaldsbeholdere og af bænke 1 gang månedligt. Øvrige udstyr rengøres efter behov.

Supplerende pleje: Istandsættelse og opretning. Maling af træværk. Afvaskning sker efter behov.

SERVICE OG RENHOLD

• Renholdelse for affald

Arealerne skal kunne opleves på nært hold, og skal altid fremtræde rene og velholdte.

Plejestandard: Forekomsten af mindre affald begrænses (papirstumper, cigaretskod, kapsler o.lign.). Større affald må ikke forekomme (visne buketter, aviser, pap, plastik, flasker o.lign.).

Vejledende pleje: renholdelse 1 gang ugentligt. Fjernelse af visne buketter ca. 1 gang hver uge hele året.

• Snerydning og grusning

Snerydning og grusning har til formål at sikre færdselsmuligheder på belægninger og trapper.

Plejestandard: Adgangsområder og hovedstier skal være farbare.

Vejledende pleje: Snerydning ved snedække over 3 cm udføres indenfor normal arbejdstid. Faste belægninger ryddes, så overfladen er synlig. Løse belægninger ryddes, så de er farbare. Grusning udføres efter behov.

• Anden service

Her kan man evt. beskrive andre serviceopgaver, hvis man ønsker en udvidet brug af plejeplanen. F.eks. renholdelse af kirkegårdens servicebygninger og arbejder i forbindelse med kirkelige handlinger, som modtagelse af kister, bisættelser, begravelser, urnenedsættelser og urneflytning.

Efterskrift

Umiddelbart er Plejehåndbogens anvisninger måske lidt svært tilgængelige for lægmænd, men gartneruddannede gravere vil nikke genkendende til systematikken, hvis de i uddannelse eller efteruddannelse har stiftet bekendtskab med rapporten: Kvalitetsbeskrivelser for drift af grønne områder, *Skov & Landskab*, 1998.

Er der på den enkelte kirkegård behov for at sikre tilpasning af kirkegårdsanlægget til ændret brug og nye krav, kan menighedsrådet søge rådgivning hos en landskabsarkitekt, der analyserer mulighederne og fastlægger udviklingsmål i dialog med menighedsråd og gravere. Derefter udarbejdes en langsigtet udviklingsplan. I en sådan planlægning kan mål for driften ligeledes indgå.

Ordliste:

- **Kirkegårdskort:** Nummerplan, der viser indretning og gravstedsnumre.
- **Gravstedsarealer:** Individuelle, afgrænsede gravsteder til kister eller urner med privat eller betalt pleje.
- **Fællesarealer:** Fællesanlæg med gravpladser og fællesarealer til færdsel, beplantning mm.
- **Plejemål:** Mål for plejeindsatsen på kortere og længere sigt.
- **Udviklingsmål:** Mål for udvikling, forandring, tilpasning, fornyelse af kirkegården eller udvalgte delområder.
- **Arealtyper:** Overordnede kategorier, som kirkegården kan opdeles i fx. græs, hæk og hegn mm.
- **Element:** Plejemål indenfor arealtyperne fx. græsplæne, naturgræs, klippet hæk mm.
- **Vejledende pleje:** Konkret beskrivelse af plejeopgavens udførelse.
- **Supplerende pleje:** Særlige plejeopgaver efter behov.
- **Etableringsfase:** 3-5 år efter aflevering af nyanlæg.

Kilder:

- Stauder på kirkegårde, *Skov & Landskab*, 2003
www.sl.kvl.dk/publikationer
- Ukrudtbekæmpelse på kirkegårde, Kirkeministeriet og *Skov & Landskab*, 1999, 2000
- Beskæring af træer, Dansk Træplejeforening, 2000
- Cirkulære om vedligeholdelse og opsætning af stengærder, Kirkeministeriet 9.april 1965
- Kirkens Klipper, Danmarks Naturfredningsforening, www.dn.dk
- Kvalitetsbeskrivelser for drift af grønne områder, *Skov & Landskab*, 1998
- Pleje af grønne områder, Danske Anlægsgartnere, 2003.